

socialno vprašanje je reševal naravnost sodobno. Skrbel je za dobre plače delavcev v podjetju, uvedel družinske doklade za otroke in nezaposlene matere ter uredil pokojninsko vprašanje. Vse to je urejal brez podpore takratne upravne oblasti, opiraje se le na lastne moči in domača sredstva. Doživel je tudi preobrat v podjetju, ko je odmirala starodavna obrt in je podjetje prehajalo na moderni sistem proizvodnje ter je namesto žebeljev pričelo s stroji izdelovati vijake. Med okupacijo, ki je prekrizala načrte za povečanje podjetja, so tu izdelovali razne predmete za partizane. Zaradi Gašperšičeve skromnosti mnogo teh stvari niti ne vemo. Skrbel je tudi za dvig kulturnega življenja, predvsem preko lista »Zadruga«, katerega pobudnik je bil.

Po vojni smo ga, predvsem mlajši, poznali kot dušo kroparskega muzeja in kot dobrega pisca krajevnogodovinskih prispevkov v različnih revijah, predvsem pa v časopisu za slovensko krajevno zgodovino Kroniki in v naših Loških razgledih. Krajevni zgodovini, in to prvenstveno železarski, se je posvetil z vsemi močmi po upokojitvi in s svojo skrbjo za muzej v Kropi. Smrt je Joži Gašperšiču prekrizala uresničitev mnogih načrtov, nam pa je vzela zgled dobrega in predanega delavca tolikšne osebne moči in širokega srca, da ga ni mogoče pozabiti že po enkratnem bežnem srečanju.

Andrej Pavlovec

PESMI MARTE ČADEŽ

Marta Čadež je imela mnogo prijateljic. Vsi, ki so jo bližje poznali, so zajokali, ko so zvedeli za njeno prezgodnjo smrt. Še danes marsikateri od njenih mladih prijateljic zableste v očeh solze, če v družbi nanese pogovor na Marto. Kdor se je spomni, obžaluje izgubo mladega, komaj prebujenega življenja, dasi ob njeni smrti še nihče ni vedel, da je z Marto Čadež legel v prezgodnji grob mnogo obetajoči pesniški talent. Šele zdaj je njeni sestri

Nadi prišel v roke pokojničim zvezek, kamor je Marta v dolgih mesecih srčne boleznii zapisovala svoje hrepenenje po zdravju in življenju ter bolečino bridke zavesti, da bo morala umreti mlada, da bo njeno srce, ki je jokalo v urah samote in tesnobe, prenehalo utripati mnogo pre zgodaj.

Navzlic temu, da so njeni verzi začetniški, izpovedujejo upor zoper formalno pesniško obliko. So posoda čistega in neizmalichenega čustvovanja ter ljubezni do življenja, ki se ga je njena mlada duša oklepala do zadnjega diha z zavestjo, da mora pred smrtjo še izpovedati vso nežno ljubezen do domačih, do slovenske zemlje, domovine in dragega, ki je bil njena sanjska prispodoba.

Rodila se je 22. marca 1946 v Zmincu h. št. 25 očetu Francu in materi Frančiški, roj. Končan. V Škofji Loki je obiskovala osemletko, ki pa jo je zaradi boleznii morala zapustiti že po dovršenem 6. razredu. Ko je bila v 4. razredu, je zbolela za sklepnim revmatizmom, ki jo je priklenil na posteljo in zapustil hudo srčno napako. Zdravnika dr. Ante Jenčič in dr. Marija Bračko sta se trudila, da bi ji vrnila zdravje, toda Marta je navzlic skrbni domači negi morala 21. oktobra 1965 oditi na zdravljenje v ljubljansko bolnišnico, kjer se je kot hud srčni bolnik zdravila skoraj polno leto. Tri dni zatem, ko se je vrnila domov, je 21. oktobra 1964 umrla.

Kot mi je povedala njena sestra Nada, je pokojna Marta zelo rada brala povesti, ne spominja pa se, da bi bila kdaj videla v njenih rokah kako pesniško zbirko. Je bilo njeno pesniško ustvarjanje potemtakem samoniklo? Njeni domači sploh niso vedeli, da piše verze. Šele po njeni smrti je sestra Nada našla zvezek z njenimi zapiski in verzi, iz katerega sem izbral deset pesmi, ki jih posredujem bralcem Loških razgledov. Zdi se mi, da je prav, če najdejo prostor v reviji Skofje Loke, ki jo je pokojna Marta ljubila z vsem žarom mladega srca.

Lojze Zupanc